

21.32x31.24	1/3	עמוד 8	ידיעות אחרונות - שבועות	16/05/2021	77296582-6
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

מסע מצולם בין בתי הכנסת השרופים של לוד
| בן דרור ימיני, מאיר תורג'מן, דנה קופל, עמ' 8

+ בן דרור ימיני +

בין לוד לקיישינב

ספרי תורה מפוזרים על הרצפה, קירות שנותצו בפטיש כבד, קירות מפויחים. הקמנו מדינה כדי לומר "לא עוד" לפרעות כאלה, והנה זה קורה. סיור בין בתי הכנסת השרופים בלוד הוא צריבה קשה בתודעה. לא הקמנו מדינה יהודית כדי להישרף וגם לא כדי לשרוף

צילום: יאיר שניא

מימין למעלה ובכיוון השעון: בתי הכנסת אוהל יהודה, דוסא, בית אליהו ומכינת מעוז כדי שסרטן הפרעות ירים ראש, אין צורך ברוב. יש צורך במיעוט שמושפע מההסתה

צילומים: דנה קופל

26.44x33.77	2/3	9 עמוד	ידיעות אחרונות - שבועות	16/05/2021	77296583-7
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

זה לא היה בית כנסת. זה היה מה שנותר ממנו. עיי חרבות. אנחנו נו ב־2021. לא ב־1903. אנחנו בעיר לוד. לא בקישינב. אנחנו, בני הרורות שנולדו בישראל, קראנו את "על השחיטה" של ביאליק, שיר שני כתב בעקבות הפרעות, והתקשינו להבין. אלה היו ימים אחרים. עולם אחר. שלטון עוין. הקמנו מדינה יהודית כדי שנוכל לומר: "לא עוד". והנה זה קורה, בשכונה שאוכלסה במקור בעיקר על ידי עולים חדשים. שכונה יהודית, שהפכה עם השנים למעורבת.

בית הכנסת הוקם על ידי ג'נאח רוסא, יהודי מתוניס, שקנה את המקום בתחילת שנות ה־50. בעקבות עזיבת יהודים וכניסת מוסלמים, בית הכנסת נותר שומם. בשנת 2005

המשכנו לבית הכנסת "ישועת השם" של עולי גרוזיה ברחוב ברנר. החצר נשרפה כליל בלילה השני של הפרעות. גם העצים של העירייה הזהירו מכניסה למתחם בגלל נזקי זיהום, משום שגם גג האזבסט עלה באש. בית כנסת "שערי עלייה" בשכונת נווה נוף נפגע מפריצה בלילה השלישי לפרעות. חלונות נופצו, וכוחות שהגיעו מנעו הצתה. ניסיונות הצתה היו גם בבית הכנסת "בית אליהו", ובבית הכנסת "אביר יעקב" נופצו השמשות. לפחות בשני מקרים, שמעתי מיהודים, ערבים מקומיים מנעו את ההצתה. עוד לא אבדה תקוותנו.

אף אחד, אבל ממש אף אחד, לא ממנהיגי הציבור ולא מאנשי התקשורת, סיפר לנו על הזעם שהצטבר אצל החוליגנים היהודים הרצחניים, שעשו לינץ' בערבי בבתים או זרקו בקבוק תבערה לבית ערבי ביפו ושרפו ילד. ואין שום צורך לספק להם הצדקות ולספר שהם צעירים מסכנים שעברו אפליה. הם פורעים. הם מיעוט. כבר שנים הם חיים על הסתה. הם שייכים לחבורה המסוכנת של לה פמיליה. אין צורך "להבין" את הזעם שלהם ואין צורך להעניק לו הסבר. אז למה יש בתוכם רבים, רבים מדי, שמצאו את הזמן כדי לדבר על ריכוזי אפליה ושאר קשקושים? את החוליגנים צריך לירות מתוכם. להכניס לכלא. לא לתרץ.

נחום ברנע, עמיתי לעיתון, לא אהב את ההשוואה שעשיתי עם קישינב. ובכן, כאשר אתה רואה לנגד עיניך גוילי ספרי קודש, בית מדרש שרוף, ועוד בתי כנסת שהוצתו ונחרבו - אתה אמור להבין שבמקום שבו שורפים ספרים ובתים - ישרפו גם בני אדם. וכי עצם, כבר שורפים. וכאשר אתה רואה דירה שנתורה כעיי חרבות, לאחר שימוש בפטיש 5 קילו, אתה יודע שאם הדירה הייתה מאוכלסת, היו גם ראשים מנוצים. וכאשר צעירים בלוד, וכנראה לא רק בלוד, מזדהים לחלוטין עם חמאס, ומצהירים שהם דוגלים בסופה של ישראל - אז ייתכן שההשוואה עם קישינב אופטימית מדי.

בקישינב הייתה הסתה אנטישמית לפני הפרעות. גם הפורעים בלוד חשופים לשטיפת מוח אנטישמית בערוצי תקשורת מסוימים, ולפי טענות ששמעתי שם - גם במסגרים. נהיה לעניין הסימטריה שתפס את מרכז השיח הציבורי. גם יהודים שביצעו לינץ' בערבי בבתים וגם יהודים שהשליכו בקבוק מולוטוב לבית ביפו ושרפו ילד ערבי - שייכים לפרופיל האנושי של הרוצחים מקישינב. וגם הם חיים בתוך חממה גזענית שהתוצר שלה הוא צווחות "מוות לערבים". לא כולם. גם בלוד היו ערבים שסייעו במניעת הצתות. גם באירועים אחרים היו חסידי אומות עולם שמנעו לינץ'. גם מול התמונות הקשות צריך לזכור שרוב ערביי ישראל לא נטלו חלק בפרעות, בדיוק כשם שרוב יהודי ישראל מתעבים את החוליגנים של לה פמיליה. ועדיין, אם נחזור לעניין הסימטריה - אז היא לא קיימת. רוב היהודים מתייחסים לחוליגנים היהודים כאל תופעה שלא זקוקה להבנה או להסבר, ובוודאי לא להצדקה. במגזר הערבי, שיוצא להפגנות המוניות, ההסתייגות מהפורעים הרבה יותר קטנה. ועדיין, מדובר במיעוט. אבל בדיוק כמו במקרים אחרים של פרעות ופוגרומים - כדי שסרטן הפרעות ירים ראש, אין צורך בשום רוב. יש צורך במיעוט שמושפע מהסתה. אנשי לה פמיליה, מהצד הערבי כמו מהצד היהודי, היו צריכים כבר מזמן לשבת בכלא. הבעיה היא שבצמרת ההנהגה הישראלית, השרה מירי רגב למשל, היו כאלה שהתחבקו איתם, ואצל רוב חברי ההנהגה הפוליטית הערבית יש מאבק קבוע נגד ישראל, יש רדיקליזציה, שמתדלקת את הפורעים.

סיור בין בתי הכנסת השרופים בלוד הוא צריכה קשה בתודעה. אפשר להניח שגם ביקור בבית ביפו שחטף בקבוק תבערה וילד שנשרף הוא צריכה בתודעה. לא הקמנו מדינה יהודית כדי להישרף ולא כדי לשרוף. החוזים המובילים של מדינת היהודים, מתיאודור הרצל ("אלטנוילנד") ועד יעקב ז'ק בכר ("אנטי-גויות בציון"), כתבו אוטופיות על המדינה שתקום. הם כתבו גם על המיעוט הגזעני שיהיה במדינה. אצל שניהם - מדינת היהודים מצליחה למגר את הגזענות. את המדינה כבר הקמנו. את מיגור הגזענות עדיין לא השגנו. אסור להרים ידיים. משום שאם לא נמגר את הגזענות, היא תמגר אותנו.

המשכנו לבית הכנסת "ישועת השם" של עולי גרוזיה ברחוב ברנר. החצר נשרפה כליל בלילה השני של הפרעות. גם העצים של העירייה הזהירו מכניסה למתחם בגלל נזקי זיהום, משום שגם גג האזבסט עלה באש. בית כנסת "שערי עלייה" בשכונת נווה נוף נפגע מפריצה בלילה השלישי לפרעות. חלונות נופצו, וכוחות שהגיעו מנעו הצתה. ניסיונות הצתה היו גם בבית הכנסת "בית אליהו", ובבית הכנסת "אביר יעקב" נופצו השמשות. לפחות בשני מקרים, שמעתי מיהודים, ערבים מקומיים מנעו את ההצתה. עוד לא אבדה תקוותנו.

הרס וחורבן מוחלטים היו גם במבנים של בית המדרש ובית הכנסת ברחוב אקסודוס, בלב שכונת רמת אשכול. צעירים הסתגרו שם בלילה הראשון של הפרעות. הם נאלצו להמתין לחילוץ של שוטרי משטרה הגבול. כוחות המשטרה לא השתלטו על המורדים הרבים שבהם התפתחו מהומות. בהמשך הערב הוצת המקום. ספרי קודש עלו באש. אבל כבר למחרת התחילו הצעירים מהמקום, בצירוף מתנדבים, לבצע עבודות שיקום. בבית סמוך לבית המדרש הותירו הפורעים חורבן גמור. הם כנראה התקשו בפריצה, ולכן, מסכנים שכמותם, נאלצו להשתמש בפטיש רב עוצמה כדי לשבור את הקיר ולחדור לדירה. המראה בפנים היה מפחיד.

× × ×

לוד היא מעין אמצע של ישראל, גיאוגרפית ודמוגרפית. קרוב ל-70 אחוז יהודים וקרוב ל-24 אחוז ערבים. כבר שנים היא סובלת מבעיות פשיעה חמורה. עם מתחים. עם פרויקטים שמנסים לשלב. עם אוכלוסייה קצת יותר חזקה שנכנסה בעיקר בגלל מחירי הדירה הנמוכים. ואם יהודים שנכנסו לשכונה יהודית קרויים "מתנחלים", רק בגלל הכיפה, אז יש בעיה. זו בעיה של ישראל.

הפורעים מצויים במיעוט. אבל מיעוט אלים והרסני. הבעיה היא שכאשר אנשי ציבור ופרשנים מקשקשים על "אפליה" שגרמה לזעם, הם מחזקים את הפורעים. מה יאמר לעצמו צעיר ערבי שלא השתתף בפרעות, כאשר הוא מקשיב למצעד ההסברים שהופכים בעצם להצדקות? אם פרעות זוכות להסבר, בנוסח "זה בגלל האפליה", אז הוא קצת פראיר אם הוא לא מצטרף. במקום להצדיק את הרוב שלא מצטרף לפורעים, יש תעשיית הצדקות שמעניקה חיוזקים לפורעים.

× × ×

צריך ליווי, אמרו לי תושבים מקומיים ואנשי משמר הגבול, כאשר התחלתי סיבוב בין בתי הכנסת השרופים. ליווי? רק יומיים לפני כן הייתי שם, הסתובבתי ממקום למקום, על מדרכות שבורות, לצד מכונות שרופות, והנשק ההתחלתי של כל אינתיפאדה, אבנים, או, נכון יותר, סלעים קטנים. היה נדמה שהפורעים מגיחים רק בלילה. בתוך יומיים המצב השתנה. לרעה. יהודי לא מעז להסתובב ללא ליווי או אבטחה בשכונה מעורבת. הערבים מסתובבים חופשי. בינתיים כבר נשלפו כלי נשק. כל רובה שנדמה שנמצא בידי משפחות פשע ועבריינים, למטרות פליליות, עלול להופך, וכבר הופך, לנשק למטרות לאומניות ורצחניות. עדיין לא ברור מה היו הנסיבות שבהן נהרג מוסא חסונה, תושב לוד. אבל יש שני דברים ברורים: הערבים התחילו בפרעות. היהודים נמלטו והתגוננו.

"שום דבר לא ישבור אותנו", אומרים הצעירים שמבצים את המקום. בית הכנסת השרוף "דוסא", לוד

צילומים: דנה קומל